

Лекция 2. Глава 5. Задание 4.

1° Если S — кусочно гладкая поверхность, ограничивающая объем V , и $P = P(x, y, z)$, $Q = Q(x, y, z)$, $R = R(x, y, z)$ — функции, непрерывные вместе с частными производными первого порядка в области $V \cup S$, то справедлива формула Симпсона:

$$\iint_S (P \cos \alpha + Q \cos \beta + R \cos \gamma) dS = \iiint_V \left(\frac{\partial P}{\partial x} + \frac{\partial Q}{\partial y} + \frac{\partial R}{\partial z} \right) dx dy dz,$$

где $\cos \alpha, \cos \beta, \cos \gamma$ — направляющие косинусы внешней нормали к поверхности S .

2° Объем тела, ограниченного поверхностью S , равен

$$V = \frac{1}{3} \iint_S (x \cos \alpha + y \cos \beta + z \cos \gamma) dS,$$

где $\cos \alpha, \cos \beta, \cos \gamma$ — направляющие косинусы внешней нормали к поверхности S .

Класс: №№ 4376, 4378, 4385, 4387, 4389

N 4376 Інтегрувати інтеграл I, якщо плоска поверхність S обмежує об'єм V і $(\cos \alpha, \cos \beta, \cos \gamma)$ - направленими косинусами віншніх нормалей до поверхні S:

$$I = \iint_S x^3 dy dz + y^3 dz dx + z^3 dx dy = \iint_S (x^3 \cos \alpha + y^3 \cos \beta + z^3 \cos \gamma) dS = \\ = 3 \iiint_V (x^2 + y^2 + z^2) dx dy dz.$$

N 4378 Інтегрувати інтеграл I, якщо плоска поверхність S обмежує об'єм V і $(\cos \alpha, \cos \beta, \cos \gamma)$ - направленими косинусами віншніх нормалей до поверхні S:

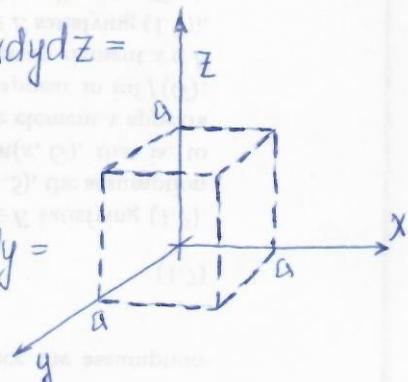
$$I = \iint_S \frac{x \cos \alpha + y \cos \beta + z \cos \gamma}{\sqrt{x^2 + y^2 + z^2}} dS = 2 \iiint_V \frac{x^2 + y^2 + z^2}{(x^2 + y^2 + z^2)^{3/2}} dx dy dz = \\ = 2 \iiint_V \frac{dx dy dz}{\sqrt{x^2 + y^2 + z^2}}$$

$$\frac{\partial P}{\partial x} = -\frac{y^2 + z^2}{(x^2 + y^2 + z^2)^{3/2}}, \quad \frac{\partial Q}{\partial y} = \frac{x^2 + z^2}{(x^2 + y^2 + z^2)^{3/2}}, \quad \frac{\partial R}{\partial z} = \frac{x^2 + y^2}{(x^2 + y^2 + z^2)^{3/2}}$$

N 4387 Найти I = $\iint_S x^2 dy dz + y^2 dz dx + z^2 dx dy = \iint_S (x^2 \cos \alpha + y^2 \cos \beta + z^2 \cos \gamma) dS =$

$$= \iiint_V (2x + 2y + 2z) dx dy dz = 2 \iiint_V (x + y + z) dx dy dz =$$

$$= 2 \int_0^a dx \int_0^a dy \int_0^a (x + y + z) dz = a \int_0^a dx \int_0^a (2x + 2y + a) dy = \\ = 2a^2 \int_0^a (x + a) dx = 3a^4.$$

Задача S - віншній симетричний куба $0 \leq x \leq a, 0 \leq y \leq a, 0 \leq z \leq a$.

N 4389 Найти I = $\iint_S (x-y+z) dy dz + (y-z+x) dz dx + (z-x+y) dx dy$, якщо

S - віншній симетричний куба $|x-y+z| + |y-z+x| + |z-x+y| = 1$.

$$I = \iint_S \{(x-y+z) \cos \alpha + (y-z+x) \cos \beta + (z-x+y) \cos \gamma\} dS =$$

$$= 3 \iiint_V dxdydz. = (*)$$

$$\left. \begin{array}{l} u = x - y + z \\ v = y - z + x \\ w = z - x + y \end{array} \right\} \Rightarrow \begin{pmatrix} u \\ v \\ w \end{pmatrix} = P \begin{pmatrix} x \\ y \\ z \end{pmatrix}, \text{ где } P = \begin{pmatrix} 1 & -1 & 1 \\ 1 & 1 & -1 \\ -1 & 1 & 1 \end{pmatrix}, \det P = 4 \Rightarrow$$

$$|I| = |\det P^{-1}| = \frac{1}{4} \Rightarrow (*) = \frac{3}{4} \iiint_{V'} du dv dw = 8 \cdot \frac{3}{4} \int_0^1 dw \int_0^{1-w} dv \int_0^{1-w-v} du =$$

$$= \frac{6}{2} \int_0^1 (1-w)^2 dw = \frac{3}{2} = 1.$$

Здесь V' — фигура, ограниченная поверхностью $|u| + |v| + |w| = 1$.

N4385 Найти объем тела, ограниченного поверхностью

$$x = u \cos v, y = u \sin v, z = -u + a \cos v, u \geq 0$$

$$u \text{ и } v \text{ изменяются } x=0, z=0, a>0.$$

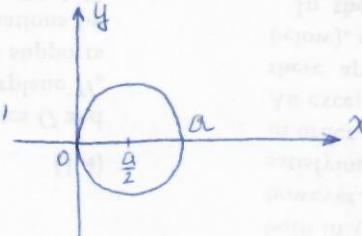
$$\text{Либо } z=0 \Rightarrow u = a \cos v \Rightarrow \begin{cases} x = a \cos^2 v \\ y = a \cos v \sin v \end{cases}$$

$$x^2 + y^2 = a^2 \cos^4 v + a^2 \cos^2 v \sin^2 v = a^2 \cos^2 v = ax \Rightarrow x^2 + y^2 = ax. \Rightarrow$$

$$-\frac{\pi}{2} \leq v \leq \frac{\pi}{2}.$$

Найдем тело, ограниченное плоскостями $x=0, z=0$,

$$\text{но } z \geq 0 \Rightarrow 0 \leq u \leq a \cos v.$$

$$A = \begin{vmatrix} \sin v & u \cos v \\ -1 & -a \sin v \end{vmatrix} = -a \sin^2 v + u \cos v$$

$$B = \begin{vmatrix} -1 & -a \sin v \\ \cos v & -u \sin v \end{vmatrix} = u \sin v + a \sin v \cos v$$

$$C = \begin{vmatrix} \cos v & -u \sin v \\ \sin v & u \cos v \end{vmatrix} = u \cos^2 v + u \sin^2 v = u \geq 0$$

$$A^2 + B^2 + C^2 = 2u^2 + a^2 \sin^2 v$$

$$\cos \alpha = \frac{-a \sin^2 v + u \cos v}{\sqrt{2u^2 + a^2 \sin^2 v}}, \cos \beta = \frac{u \sin v + a \sin v \cos v}{\sqrt{2u^2 + a^2 \sin^2 v}}, \cos \gamma = \frac{u}{\sqrt{2u^2 + a^2 \sin^2 v}}$$

$\cos \gamma \geq 0$ názkoušky mimo opakující názkoušky $x=0, z=0$.

$$E = [0]^2 V + \sin^2 V + 1 = 2$$

$$G = u^2 \sin^2 V + u^2 \cos^2 V + a^2 \sin^2 V = u^2 + a^2 \sin^2 V$$

$$F = -\cos V \cdot u \sin V + \sin V \cdot u \cos V + a \sin V = a \sin V.$$

$$EG - F^2 = 2u^2 + a^2 \sin^2 v \Rightarrow ds = \sqrt{2u^2 + a^2 \sin^2 v} du dv \Rightarrow$$

$$V = \frac{1}{3} \iint_S \left\{ u \cos V (-a \sin^2 V + u \cos V) + u \sin V (u \sin V + a \sin V \cos V) + (-u + a \cos V) u \right\} \frac{ds}{\sqrt{u^2 + a^2 \sin^2 V}} =$$

$$= \frac{1}{3} \iint_S \frac{au\cos v}{\sqrt{a^2u^2 + a^2\sin^2 v}} ds = \frac{1}{3} \iint_S au\cos v du dv = \frac{1}{3} a \int_{-\pi}^{\pi} \cos v dv \int_0^a u du =$$

$$= \frac{a^3}{6} \int_{-\frac{\pi}{2}}^{\frac{\pi}{2}} (1 - \sin^2 V) \cos V dV = |W = \sin V| = \frac{a^3}{3} \int_0^1 (1 - W^2) dW = \frac{2a^3}{9}. \Rightarrow$$

$$V = \frac{2a^3}{9}$$

Дана: № 4377, 4379, 4385.1, 4388, 4390.

№ 4377 Інтеграл I, який межує поверхністю S, обмежує об'єм V та $(\cos \alpha, \cos \beta, \cos \gamma)$ - направлений конічус відповідно до зовнішньої нормали \bar{n} поверхністі S

$$I = \iint_S yz dy dz + zx dz dx + xy dx dy = \iiint_V 0 dx dy dz \equiv 0.$$

№ 4379 Інтеграл I, який межує поверхністю S, обмежує об'єм V та $(\cos \alpha, \cos \beta, \cos \gamma)$ - направлений конічус відповідно до зовнішньої нормали \bar{n} поверхністі S

$$I = \iint_S \left(\frac{\partial u}{\partial x} \cos \alpha + \frac{\partial u}{\partial y} \cos \beta + \frac{\partial u}{\partial z} \cos \gamma \right) ds = \iiint_V \left(\frac{\partial^2 u}{\partial x^2} + \frac{\partial^2 u}{\partial y^2} + \frac{\partial^2 u}{\partial z^2} \right) dx dy dz.$$

№ 4388 Найти I = $\iint_S x^3 dy dz + y^3 dz dx + z^3 dx dy$, где S - вінцеве симетричне сферичні $x^2 + y^2 + z^2 = a^2$.

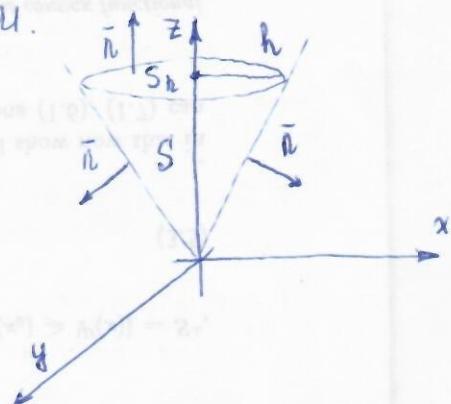
$$\begin{aligned} I &= \iint_S \{x^3 \cos \alpha + y^3 \cos \beta + z^3 \cos \gamma\} ds = 3 \iiint_V (x^2 + y^2 + z^2) dx dy dz = \\ &= \int_{-\frac{\pi}{2}}^{\frac{\pi}{2}} d\varphi \int_{-\frac{\pi}{2}}^{\frac{\pi}{2}} d\psi \int_0^a r^4 \cos \psi dr = \\ &= 12\sqrt{\pi} \int_0^a r^4 dr = 12\sqrt{\pi} \frac{a^5}{5} \Rightarrow I = \frac{12\sqrt{\pi} a^5}{5}. \end{aligned}$$

№ 4390 Найти I = $\iint_S (x^2 \cos \alpha + y^2 \cos \beta + z^2 \cos \gamma) ds$, где S - засміткою коніческої поверхністі $x^2 + y^2 = z^2$, $0 \leq z \leq h$ та $(\cos \alpha, \cos \beta, \cos \gamma)$ - направлений конічус відповідно до зовнішньої нормали \bar{n} до засміткої поверхністі.

Приєднані засміткою площини $z = h$, $x^2 + y^2 \leq h^2$ та обозначимо через S_h .

$$\begin{aligned} I &= \iint_S (x^2 \cos \alpha + y^2 \cos \beta + z^2 \cos \gamma) ds - \\ &\quad \iint_{S_h} (x^2 \cos \alpha + y^2 \cos \beta + z^2 \cos \gamma) ds = I_1 - I_2. \end{aligned}$$

$$I_1 = \iint_S (x^2 \cos \alpha + y^2 \cos \beta + z^2 \cos \gamma) ds = 2 \iiint_V (x + y + z) dx dy dz =$$

$$\begin{aligned}
 &= \left| \begin{array}{l} x = r \cos \varphi \\ y = r \sin \varphi \\ z = z \end{array} \right. , \begin{array}{l} 0 \leq \varphi \leq 2\pi \\ 0 \leq r \leq z \\ 0 \leq z \leq h \end{array} \right\} = 2 \int_0^h dz \int_0^{2\pi} \int_0^z r(r \cos \varphi + r \sin \varphi + z) dr = \\
 &= \int_0^h dz \int_0^{2\pi} \left\{ 2 \frac{\sqrt{2}}{3} z^3 \cos(\varphi - \frac{\pi}{4}) + z^3 \right\} d\varphi = 2 \frac{\sqrt{2}}{3} \int_0^h z^3 dz \int_0^{2\pi} \cos(\varphi - \frac{\pi}{4}) d\varphi + \int_0^h z^3 dz \int_0^{2\pi} d\varphi = \\
 &= \frac{\sqrt{2}}{6} h^4 \sin(\varphi - \frac{\pi}{4}) \Big|_0^{2\pi} + 2 \frac{\pi h^4}{4} = \frac{\pi h^4}{2}.
 \end{aligned}$$

$$I_2 = \iint_{S_h} z^2 \cos \gamma ds = \left| \begin{array}{l} \cos \gamma = 1 \\ z = h \\ x^2 + y^2 \leq h^2 \end{array} \right\| = h^2 \iint_{x^2 + y^2 \leq h^2} dx dy = \pi h^4. \Rightarrow$$

$$I = \frac{\pi h^4}{2} - \pi h^4 = - \frac{\pi h^4}{2} \Rightarrow I = - \frac{\pi h^4}{2}.$$

№ 4385.1 Найти объем между, охватывающими плоскими

$$\left\{ \begin{array}{l} x = (b + a \cos \psi) \cos \varphi \\ y = (b + a \cos \psi) \sin \varphi \\ z = a \sin \psi \end{array} \right. , \quad 0 < a \leq b$$

$$V = \frac{1}{3} \iint_S (x \cos \alpha + y \cos \beta + z \cos \gamma) ds =$$

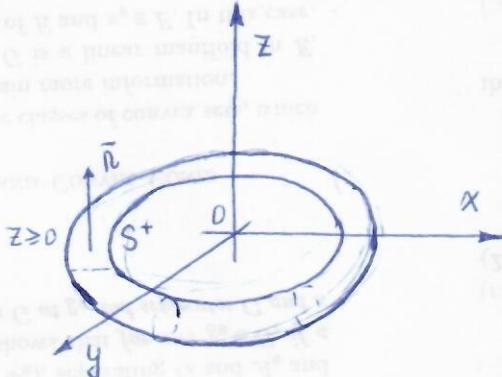
$$= \frac{2}{3} \iint_{\substack{S^+ \\ z \geq 0}} (x \cos \alpha + y \cos \beta + z \cos \gamma) ds = (*)$$

$$A = \begin{vmatrix} (b + a \cos \psi) \cos \varphi & -a \sin \psi \sin \varphi \\ 0 & a \cos \psi \end{vmatrix} = a(b + a \cos \psi) \cos \psi \cos \varphi.$$

$$B = \begin{vmatrix} 0 & a \cos \psi \\ -(b + a \cos \psi) \sin \varphi & -a \sin \psi \cos \varphi \end{vmatrix} = a(b + a \cos \psi) \sin \psi \cos \varphi.$$

$$\begin{aligned}
 C &= \begin{vmatrix} -(b + a \cos \psi) \sin \varphi & -a \sin \psi \cos \varphi \\ (b + a \cos \psi) \cos \varphi & -a \sin \psi \sin \varphi \end{vmatrix} = a(b + a \cos \psi) \sin^2 \psi \sin \varphi + \\
 &\quad + a(b + a \cos \psi) \cos^2 \psi \sin \varphi = a(b + a \cos \psi) \sin \varphi.
 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
 A^2 + B^2 + C^2 &= a^2 (b + a \cos \psi)^2 \cos^2 \psi \cos^2 \varphi + a^2 (b + a \cos \psi)^2 \sin^2 \psi \cos^2 \varphi + a^2 (b + a \cos \psi) \times \\
 &\quad \times \sin^2 \psi = a^2 (b + a \cos \psi)^2 \Rightarrow \sqrt{A^2 + B^2 + C^2} = a(b + a \cos \psi).
 \end{aligned}$$

$$\cos \alpha = \cos \varphi \cos \psi, \cos \beta = \sin \varphi \cos \psi, \cos \gamma = \sin \psi. \Rightarrow$$

$$(*) = \frac{2}{3} \iint_{\substack{S^+ \\ z \geq 0}} \left\{ (B + a \cos \psi) \cos^2 \varphi \cos \psi + (B + a \cos \psi) \sin^2 \varphi \cos \psi + a \sin^2 \psi \right\} ds = \\ = \frac{2}{3} \iint_{\substack{S^+ \\ z \geq 0}} \left\{ (B + a \cos \psi) \cos \psi + a \sin^2 \psi \right\} ds = \frac{2}{3} \iint_{\substack{S^+ \\ z \geq 0}} (a + B \cos \psi) ds = (*)$$

$$E = (B + a \cos \psi)^2 \sin^2 \varphi + (B + a \cos \psi)^2 \cos^2 \varphi + D = (B + a \cos \psi)^2.$$

$$G = a^2 \sin^2 \psi \cos^2 \varphi + a^2 \sin^2 \psi \sin^2 \varphi + a^2 \cos^2 \psi = a^2.$$

$$F = a(B + a \cos \psi) \cos \varphi \sin \varphi \sin \psi - a(B + a \cos \psi) \cos \varphi \sin \varphi \sin \psi \equiv 0 \Rightarrow$$

$$\sqrt{EG - F^2} = a(B + a \cos \psi) \Rightarrow ds = a(B + a \cos \psi) d\varphi d\psi \Rightarrow$$

$$V = (*) = \frac{2a}{3} \iint_{\mathcal{D}} (a + B \cos \psi)(B + a \cos \psi) d\varphi d\psi = \begin{cases} 0 \leq \varphi \leq 2\pi \\ 0 \leq \psi \leq \pi \end{cases} / =$$

$$= \frac{2a}{3} \int_0^{2\pi} d\varphi \int_0^\pi (a + B \cos \psi)(B + a \cos \psi) d\psi = \frac{4\pi a}{3} \int_0^\pi (ab + a^2 \cos^2 \psi + B^2 \cos^2 \psi +$$

$$+ ab \cos^2 \psi) d\psi = \frac{4\pi a^2 b}{3} + \frac{2\pi a^2 b}{3} \int_0^\pi 2 \cos^2 \psi d\psi =$$

$$= \frac{4\pi a^2 b}{3} + \frac{2\pi a^2 b}{3} \int_0^\pi (1 + \cos 2\psi) d\psi = \frac{4\pi a^2 b}{3} + \frac{2\pi a^2 b}{3} = 2\pi a^2 b. \Rightarrow$$

$$V = 2\pi a^2 b.$$

4383 Доказать, что объем конуса, ограниченного плоскостью $Ax+By+Cz+D=0$ и плоскостью $Ax+By+Cz+D=0$, равен $V = \frac{1}{3}SH$, где S — площадь основания конуса, расположенного в данной плоскости, а H — его высота.

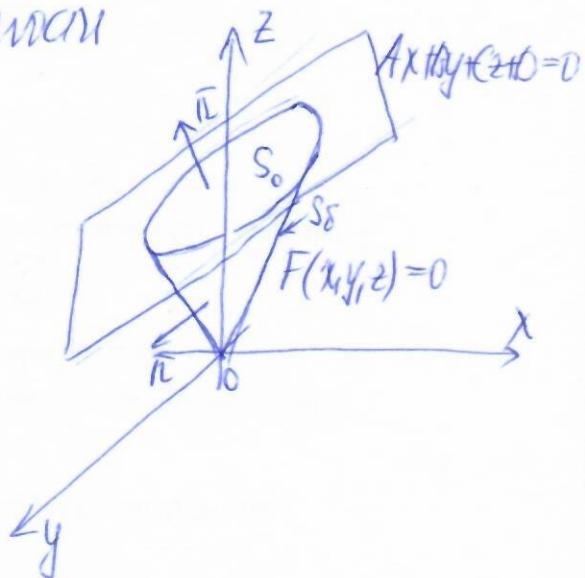
Считаем, что $(0,0,0)$ — вершина конуса.

Найдем нормали к конической поверхности

$$\cos \alpha = \pm \frac{F'_x}{\sqrt{(F'_x)^2 + (F'_y)^2 + (F'_z)^2}}$$

$$\cos \beta = \pm \frac{F'_y}{\sqrt{(F'_x)^2 + (F'_y)^2 + (F'_z)^2}}$$

$$\cos \gamma = \pm \frac{F'_z}{\sqrt{(F'_x)^2 + (F'_y)^2 + (F'_z)^2}}$$

по определению конической поверхности: в любой точке (x, y, z) , для $F(x, y, z) = 0$ имеет

$$\langle (x, y, z)^T, \bar{n} \rangle = 0,$$

также

$$xF'_x + yF'_y + zF'_z = 0.$$

$$V = \frac{1}{3} \iint_{S_K} (x \cos \alpha + y \cos \beta + z \cos \gamma) ds = \frac{1}{3} \iint_{S_0} (x \cos \alpha + y \cos \beta + z \cos \gamma) ds$$

$$+ \frac{1}{3} \iint_{S_\delta} (x \cos \alpha + y \cos \beta + z \cos \gamma) ds.$$

$$\frac{1}{3} \iint_{S_0} (x \cos \alpha + y \cos \beta + z \cos \gamma) ds = \frac{1}{3} \iint_{S_0} \left(x \frac{F'_x}{\sqrt{F_x^2 + F_y^2 + F_z^2}} + y \frac{F'_y}{\sqrt{F_x^2 + F_y^2 + F_z^2}} + z \cdot \frac{F'_z}{\sqrt{F_x^2 + F_y^2 + F_z^2}} \right) ds = \frac{1}{3} \iint_{S_0} \frac{xF'_x + yF'_y + zF'_z}{\sqrt{(F_x)^2 + (F_y)^2 + (F_z)^2}} ds = 0.$$

$$\frac{1}{3} \iint_{S_0} (x \cos \alpha + y \cos \beta + z \cos \gamma) ds = \frac{1}{3\sqrt{A^2 + B^2 + C^2}} \iint_{S_0} (Ax + By + Cz) ds = \\ (\cos \alpha, \cos \beta, \cos \gamma) = \left(\frac{A}{\sqrt{A^2 + B^2 + C^2}}, \frac{B}{\sqrt{A^2 + B^2 + C^2}}, \frac{C}{\sqrt{A^2 + B^2 + C^2}} \right)$$

$$= \frac{-D}{3\sqrt{A^2 + B^2 + C^2}} \iint_{S_0} ds = \frac{1}{3} S \cdot H$$

$S = \iint_{S_0} ds$ - полная оцифровка поверхности, полученная в виде матрицы.

$H = \frac{-D}{3\sqrt{A^2 + B^2 + C^2}}$ - параметр от формы квадратной матрицы, это есть форма квадрата.